

Česká nová vlna

FAVh001 + FAVKh006

13. 1. 2021

Mgr. Šárka Gmitterková, Ph.D.

Jiří Menzel (1938–2020)

- Scenárista, herec, režisér
- Působil také na divadle (např. v letech 2000–2003 umělecký šéf Divadla na Vinohradech)
- Tvůrce spjatý s filmovými adaptacemi Bohumila Hrabala a Vladislava Vančury
- Jemně stylizované komedie (pozdější linie tvorby)
- Zpočátku kariéry dlouhá cesta k debutovému filmu >> Menzel bez autorských ambicí, debutuje později než ročníkoví kolegové
- Jaroslav Boček Menzela díky *Vlakům* radí mezi řady intimistů (Forman-Passer-Papoušek), Menzel je ale lyričtější
- Cestu k celovečernímu debutu otevírá „Smrt pana Baltazara“ z povídkového snímku *Perličky na dně*

Ostře sledované vlaky (1966)

- Spolu s Formanovými *Láskami jedné plavovlásky* triumfální film nové vlny >> divácky vstřícné, komerčně úspěšné a umělecky hodnotné
- Vzniká v roce 1965 – rok problémových filmů
- Po *Perličkách na dně* snaha zúročit potenciál adaptací díla Bohumila Hrabala – pro stejnojmennou novelu se hledá režisér (Schorm, Chytilová)
- Obsazení kombinující profesionální herce (Josef Somr, Květa Fialová, Vlastimil Brodský) se zpěváky (Václav Neckář, Naďa Urbánková) a neherci (Vladimír Valenta, Jitka Bendová)
- Disproporční kombinace válečného žánru a ohledávání mladické sexuality

Scéna s razítky – erotika jako nový element

- „rozkošná básnická etuda“ „je to natočeno s vkusem a decentně“
- Nahota v 60.letech v míře nevídané proniká na filmové plátno >> posouvání hranic, co vše je možné zobrazit
- Nahota komerční (módní) X Nahota umělecká, která bytostně patří k otevřenému autorskému výrazu
 - Erotika vkusná, svázaná s emocionální rovinou a volbou konkrétního protějšku, pustý sex jako záležitost čistě konzumní
- Erotický aspekt razítkovací scény v *Ostře sledovaných vlacích* pro domácí publikum zdůrazňován nebyl, pro zahraničí distribuci ale ano >> *Ostře sledované vlaky* jako „erotická bomba z Prahy“

Film na export

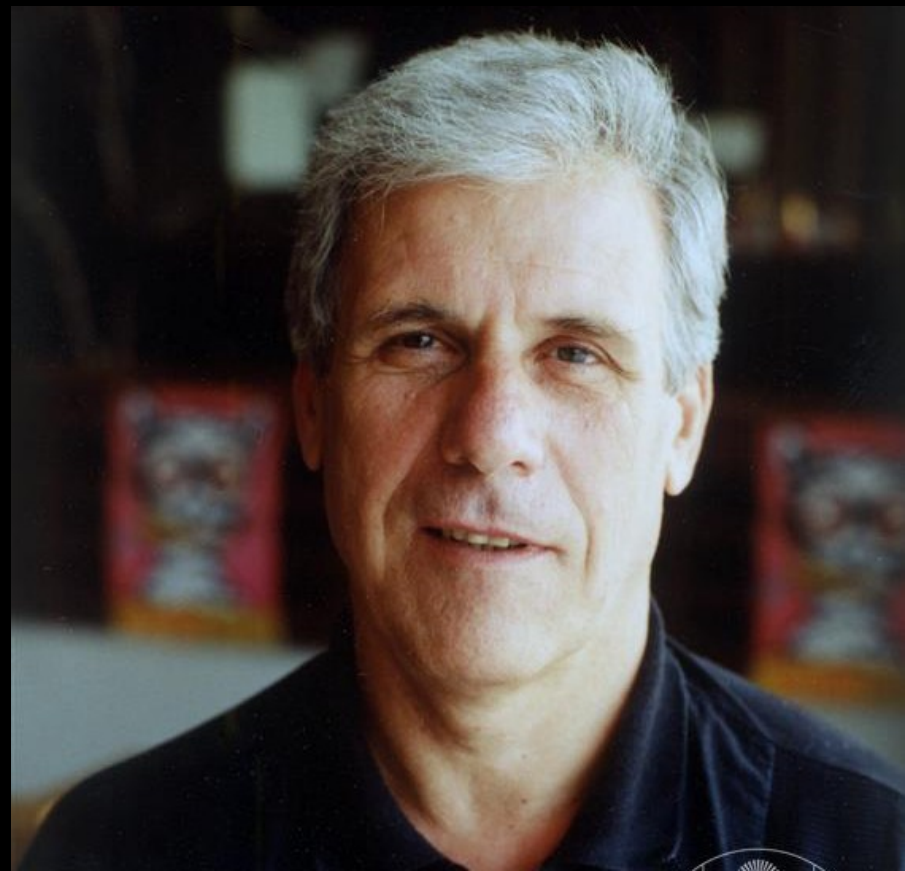
- Klíčová kombinace uměleckých prvků a srozumitelnosti
 - Vítěz MFF v Mannheimu >> otevřená cesta na západní trhy
 - V Itálii, Švýcarsku a USA snímek distribuuje Carlo Ponti >> promyšlená a cíleně vedená Oscarová kampaň
 - *Vlaky* definitivně zakotvily představu o typickém NV filmu >> humor, cit pro všednost, opravdovost na pomezí tragédie a komedie, malý český člověk (jiné filmy, např. Němcovy, nejsou v zahraničí tak úspěšné)
-

Jan Schmidt (1934–2019)

- „věčný muž v pozadí“
- pojily ho profesní i přátelské vazby k Pavlu Juráčkovi – Juráček pro Schmidta napsal FAMU cvičení *Auta bez domova*, dále *Černobílou Sylvu*, *Konec srpna v hotelu Ozon* a společně režírovali středometrážní debut *Postava k podpírání*
- Režisér „žánrových“ filmů (post-apokalyptický *Konec srpna v hotelu Ozon*, kvazi-western *Kolonie Lanfieri*, dobrodružné – adaptace knih Eduarda Štorcha – *Osada havranů*, *Na veliké řece* a *Volání rodu*; nedokončený projekt „Situace vlka“ podle Jacka Londona)

Postava k podpírání (1965)

- Středometrážní režijní debut, spolu s Pavlem Juráčkem (kameraman Jan Čuřík)
- výrazně stylizované podobenství o lidském životě i totalitě, zastřená reflexe období kultu osobnosti
- Snímek vznikl v TS Šmída–Fikar, která v tomto období cíleně vyhledávala mladé talenty pro spolupráci
- Téma mizení lidí, funkcí, úřadů a celých provozoven, které jeden jsou na svém místě a strukturují lidské životy pravidly a nařízeními a další den mizí, aniž by nás z původní povinnosti následovat jejich řád a zákonitosti vyvázaly >> Interpretálně bohatý film, navzdory krátké metráži.

Konec srpna v hotelu Ozon (1967)

- Námět existoval už od roku 1958, ale tehdy bez šance na realizaci. Scénář Pavel Juráček podle vlastní povídky.
- Československý armádní film (ČAF) – paralelní studio, vytváří vlastní filmovou produkci (týdeníky, instruktážní filmy, dokumenty), ale v průběhu 60.let dvakrát zasáhlo do výroby hraných filmů – Ať žije republika (1965, r. Karel Kachyňa) a Konec srpna v hotelu Ozon >> ambice konkurovat ČSF
- Násilný film o skupině žen z nedaleké budoucnosti, ve světě zničeném nukleární katastrofou, ale také alegorické podobenství druhé světové války a zastřeně nostalgické ohlédnutí za první republikou
- Western? – téma hranice

KONEC SRPNA V HOTELU OZON

Hrají: Beta Poničanová, Ondrej Jariabek, Magda Seidlerová,
Vanda Kalinová, Irena Lžičařová, Nataša Maslovová, Hana
Vítková, Jana Nováková, Alena Lippertová, Jitka Hořejší.

Český film

Námět: Pavel Juráček

Scénář: Pavel Juráček,
Jan Schmidt

Kamera: Jiří Macák

Hudba: Jan Klusák

Režie: Jan Schmidt

Pavel Juráček (1935–1989)

- Scenárista, dramaturg, básník, prozaik, publicista, režisér.
- Dílo i osobnost jako intelektuální a interpretační výzva, náročné, místy vtipné, melancholické.
- Vyrůstal ve skromných poměrech s matkou. V dospívání psal básně a povídky; od roku 1951 si soustavně vedl deníkové záznamy.
- Vysokoškolská studia žurnalistiky ani dramaturgie a scénaristiky (od roku 1957) na FAMU nedokončil.
- Záhy ale získal pověst pronikavého talentu, od roku 1961 zaměstnán ve FSB jako dramaturg
- Režisérké ambice.

Každý mladý muž (1965)

- Civilní tragikomedie sestávající ze dvou povídek vykreslujících každodenní starosti mladíků, kteří se snaží překlenout povinnou vojenskou službu
- Juráčekův samostatný celovečerní režijní debut
- Ambice realisticky rozevřít obraz vždy pohotové, k službě vlasti připravené socialistické armády
- V květnu 1966 snímek uveden do kin; sám Juráček považoval výsledek za neuspokojivý kompromis a nerad se k němu vracel.
- <https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=cIM51YiGJjk>

Případ pro začínajícího kata (1969)

- Lemuel Guliver, pětatřicátník z Dlouhé ulice, podniká neplánovanou cestu do říše Balnibarbi, na létající Laputu a zase zpátky
- Myšlenkově ambiciózní parafráze spíš než přímá adaptace třetího dílu *Gulliverových cest* autora Jonathana Swifta
- Spletitý film plný hyperbol a stylistických ornamentů
 - >> podobenství o totalitním zřízení, kde platí bizarní zákony a lpí se na nepsaných pravidlech
 - >> fantaskní podívaná
- Podobenství o toku času? Film jako sen? Styl jako proud vědomí?
- Události v srpnu 1968 způsobují odklad přípravných prací na filmu na leden
 - >> to všechno navyšuje se rozpočet a přispívá k nedůvěře v Juráčka ve FSB.
- V roce 1970 se film promítá v Karlových Varech, ale pouze zahraničním novinářům a distributorům, Pavel Juráček propuštěn z FSB.